

גיור וקבלת גרים / שו"ת לחזרה בספרות השו"ת / מיכאל סטבון*

מבא:

א. מהו גיור? מהי העדות הראשונה שיש לנו על ראשיתו של הגיור? א. מי שלא נולד לאם יהודייה יכול להצטרף לעם ישראל בתהליך המכונה גיור. ב. כבר בראשית האומה היו שהצטרפו לאבות האומה. חז"ל במדרש מתארים את על אברהם ושרה העוסקים בגיור ("וואת הנפש אשר עשו בחרן") וכן גויים רבים שהתגיירו במהלך ההיסטוריה ביציאת מצרים, בימי ודוד ושלמה, בימי מרדכי ואסתר וכן רות שהתגיירה וכו'.

ב. מה כולל הליך הגיור? א. ברית מילה (לגבר) ב. טבילה (לנשים / גברים) ג. הצהרה על התחייבות לקיום מצוות התורה (לנשים / גברים) ["עמך עמי ואלוקיך אלוקי" (כפי שהצהירה רות)] ד. ובזמן בית המקדש היה גם קורבן. [הערה: פירוט נוסף לתשובה לשאלה זו מופיע בדברי הרמב"ם בהמשך. כדאי לעיין שם]

ג. מהן השאלות העומדות בפני הדין המיוחדים העוסקים בגיור? א. האם די להצהיר להצטרף לעם ישראל כדי להיחשב יהודי, גם בלי להיהפך לשומר תורה ומצוות? ב. האם יש מקום כיום להקל בהליך הגיור? ג. מה דין גר שהצהיר לקיים תורה ומצוות, אך בפועל התברר שלא עשה כן? ד. מהו היחס הראוי כלפי גרים הבאים להתגייר (לפני תהליך הגיור)? ה. איך החברה צריכה לקבל אותם (לאחר תהליך הגיור)? על כף המאזניים עומדת ההתלבטות: האם להקל בגיור, ולעומת זאת אם לא נעשה כך, הרי שהמשמעות היא ריבוי נישואי תערובת בעם ישראל.

* חלקן של השאלות נוסח על ידי מיעוטן מתוך מבחנים שונים. התשובות עובדו על ידי מתוך הספר "ספרות השו"ת עמ' 22-31. הארות והערות ניתן לשלוח דוא"ל ל: mosetbon@gmail.com

הליך הגיור ומהותו

א. רמב"ם

א. כתבו שלושה דברים שנדרש הגר לעשות על מנת להתגייר [=גרסה אחרת: מה כולל הליך הגיור. פרטו את השלבים השונים מרגע הבקשה עד סוף תהליך הגיור? איזה מהם לא ניתן לקיים כיום ומדוע?]=גרסה אחרת: "בשלושה דברים נכנסו ישראל לברית" (רמב"ם) – ציינו את שלושת הדברים האלה. כתבו בקצרה מניין למד אותם הרמב"ם? [רמב"ם מונה שלושה דברים של הליך הגיור: מילה, טבילה וקורבן: א. מילה - "מילה היתה במצרים". ב. טבילה - "טבילה היתה במדבר קודם מתן תורה". יש לטבול בפני שלושה (בית דין)]. לכתחילה - אין להטביל גר בשבת או ביום טוב, ובדיעבד - אם עשו כך - הוא גר. ג. קרבן (סוג הקורבן הוא קורבן עולה. הוא מפרט ומביא ראיות מפסוקים שונים). הרמב"ם מבחין בין גרות האיש (הכוללת שלושה חלקים: ברית, טבילה וקורבן) - "אינו גר עד שימול ויטבול" (אי אפשר רק שלב אחד ללא השני) לגרות האשה (הכוללת שני חלקים: טבילה וקרבן בלבד). ג. קרבן מוזכר בברית שנעשתה בין עם ישראל לבין ה' לאחר מעמד הר סיני, למרגלות ההר, ושם נאמר: "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות". קורבן הגר היה בזמן בית המקדש. כיום הגר לא מביא קורבן "אך כשיבנה בית המקדש יביא קורבן".

ב. כתבו שני דברים שבית הדין צריך לעשות לפני מקבלים גרים:

על התהליך הגיור הנ"ל, מוסיף הרמב"ם שהתהליך כולל גם **בדיקת המניע** + **הרתעה**:

• **בדיקת המניע לגיור**: על המניע לרצון להתגייר, האם מאחורי הרצון הזה יש מניע אישי וזר? [ראשי תיבות: ככנ"פ] 1. שיקול כספי? 2. תפקיד עם כבוד? (לכן לא קבלו גרים בימי שלמה) 3. פחד? (לכן לא קבלו גרים בימי דוד) 4. רצון לנישואין עם יהודי/ יהודייה? "שכל החוזר מן הגויים בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי הצדק" [=כל גיור מסיבה של מניע זר ככנ"פ, אינו נחשב גיור]

• **הרתעה**: אם לא נמצאה סיבה ומניע זר לגיור (כפי שפירטנו ב - א') - "אם לא נמצא להם עילה" אז השלב הבא הוא תהליך ההרתעה הכולל שני שלבים: **א. עם ישראל**: "מה ראית שבאת להתגייר, אי אתה יודע שישאל בזמן הזה דוויים ודחופים ומסוחפין ומטורפין ויסורין באין עליהן?". אם אמר: "אני יודע ואיני כדאי" - מקבלין אותו מיד". **ב. מצוות**: "מודיעין להם" "כובד עול תורה וטורח המצוות כדי שיפרשו" (מנסים להרתיע אותם ולספר את האחריות הרבה, שיש בקיום תורה ומצוות, כדי שיחששו וירדו מן העניין להתגייר. הרמב"ם מציין ששלב זה יש להאריך בתיאור "עיקרי הדת, ייחוד השם ואיסור עבודה זרה", אך יש לקצר בתיאור מקצת המצוות הקלות והחמורות, וכן לקצר בתיאור העונש עליהם [כיצד? אומרים לו: הוי יודע שעד שלא באת לדת זו, אם אכלת חלב אי אתה ענוש כרת, אם חיללת שבת אי אתה ענוש סקילה, ועכשיו אחר שתתגייר, אם אכלת חלב אתה ענוש כרת, אם חיללת שבת אתה ענוש

סקילה. ואין מרבין עליו, ואין מדקדין עליו, שמא יגרום לטרדו ולהטותו מדרך טובה לדרך רעה שבתחילה אין מושכין את האדם אלא בדברי רצון רכים... ואח"כ "בעבותות אהבה" (הושע שם)"

רק לאחר תהליך כפול זה (של מניע זר + הרתעה) אם עדיין הם מגלים רצון להתגייר מאהבה - אז מקבלין אותם [= "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה, ותחדל לדבר אליה" (רות)]

ג. **מה דינו של מי שעבר תהליך גיור אך לא בדקו אחריו או שלא הודיעו לא את המצוות או שטבל בפני שלושה אנשים רגילים? להלכה פוסק הרמב"ם: גר שלא בדקו אחריו, או שלא הודיעו לו את המצוות והוא טבל בפני ג' אנשים רגילים (הדיוטות) - הוא נחשב גר, אפילו שאנחנו יודעים בוודאות שיש מניע זר (ראשי תיבות: ככ"פ) - "שבשביל דבר הוא מתגייר".** כמוכן לכתחילה חובה לבדוק (מניע זר + הרתעה) אבל בדיעבד - אם היה גר שלא בדקו את המניע שלו ואנחנו יודעים בוודאות שיש מניע זר - למרות הכל, כיוון שהוא טבל בפני 3 אנשים רגילים = "יצא מכלל הגויים... והרי הוא כגר! וממתנינים לו עד שתברר צדקותו". והיה אם מתברר שהוא חוזר לעבודה זרה - הרי הוא **נישואל** מומר וקידושיו קידושין! זאת אומרת שלמרות הכל, בדיעבד, הוא כן נחשב ליהודי - "מאחר שטבל ונעשה כישראל [ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן ואף על פי שנגלה סודן]"

ד. **כיצד מבאר הרמב"ם את מאמר חז"ל: "קשים הגרים לישראל כנגע צרעת"?** הרמב"ם מבאר שכוונת חכמים כאן, היא אך ורק לאותם גרים שמטעים את ישראל. מתגיירים ממניע אישי זר, וממשיכים לעבוד עבודה זרה מיד לאחר סיום תהליך הגיור! (לדברי הרמב"ם הם מזוהים עם "האספסוף" שמתארת התורה במדבר, בעגל ובקברות התאוה).

ה. **כיצד מתאר הרמב"ם את תהליך הגיור בתולדות עם ישראל? [=גרסה אחרת: מדוע התנ"ך התייחס לנשות שלמה ושמשון כאל גויות? ומדוע הגיור של רות התקבל?]**
א. הרמב"ם פותח באמירה שלא יעלה על דעתנו חלילה, ששמעון (שהיה מושיע את ישראל) או שלמה (שהיה מלך ישראל ונקרא "ידידה") נשאו חלילה נשים גויות. ב. בימי דוד לא קבלו בית הדין גרים - כי המניע לגיור היה פחד. ג. בימי שלמה לא קבלו בית הדין את הגרים כי המניע לגיור היה כבוד ("בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו"). ד. למרות האמור לעיל, בימי דוד ושלמה, היו הרבה גרים שכן באו להתגייר, אך הם עשו את תהליך הגיור בפני שלושה אנשים רגילים (הדיוטות) ולא בפני 'בית דין'. בית הדין באותם ימים הגדיר את מעמדן כמצב ביניים: "לא דוחין אותן אחר שטבלו מכל מקום, ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם". ה. שלמה גייר נשים - ונשא אותן. וגם שמשון גייר נשים ונשא אותן. למרות שברור שנשים אלו נישאו בגלל מניע זר (נישואין), ולמרות שתהליך הגיור שלהן לא היה באופן המקובל בפני בית הדין - הפסוקים תיארו אותן (= "חישבן הכתוב") כאילו הן נותרו כנשים גויות, במיוחד לאור העובדה ש"הוכיח סופן על תחילתן", דהיינו שהתברר למפרע שהן המשיכו לעבוד עבודה זרה. עם זאת, למרות התיאור העולה בפסוקים, כתב הרמב"ם שגיור הנשים האלה, נחשב בדיעבד להלכה כגיור (למרות המניע הזר, למרות שהתהליך לא היה בפני בית דין, ולמרות היותן עובדות עבודה זרה) - והם נחשבות לנשים יהודיות -

"ואפילו חזר ועבד כוכבים ומזלות הרי הוא כישראל מומר שקידושו קידושו. ומצווה להחזיר אבידתו מאחר שטבל נעשה כישראל" זו הסיבה שכותב הרמב"ם, מדוע נשאר שמשון ושלמה עם נשים אלו, למרות מעשיהן לאחר הגיור - "לפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן ואף על פי שנגלה סודן".

ב. הרב שאול ישראלי - הגירות היא הצטרפות לעם ישראל בקבלת תורה ומצוות:

א. לפי הרב ישראלי מהו "היסוד העיקרי המכריע בגירות"? **מהי הראיה לדבריו?** [=גרסה אחרת: מדוע נדרש המתגייר לקבל עליו עול תורה ומצוות?]=גרסה אחרת: "בהצטרף הנכרי מעמי הנכר לעם ישראל הוא נכלל בזה גופא למקבלי התורה בהר סיני" (הרב שאול ישראלי), **מדוע אם כן נדרש המתגייר לקבל עליו עול תורה ומצוות?** א. לפי דברי הרב ישראלי, היסוד העיקרי הוא: "הכניסה לכלל ישראל... כל תוכן הגירות היא הסתפחות לעם ישראל, אלא שלא תתכן הסתפחות זו, אם אינו מוכן לקיים תורה ומצוותיה". ב. הראיה שמביא הרב לדבריו היא: "מעמד הר סיני" בו כל העם אמר יחד "נעשה ונשמע" ולא נשאר אף אחד מעם ישראל שלא היה בקבלת התורה". לדבריו נכרי שבא להתגייר, נהפך לחלק ממקבלי התורה בהר סיני. ראיה נוספת שמביא הרב לדבריו הוא הפסוק ברות: "עמד עמי ואלוקיך אלוקי" – לדבריו, "על ידי זה שהופכת להיות חלק מעם ישראל, אלוקי ישראל הוא אלוקיה! וזה יסוד הגירות!..."

ב. **מדוע לפי הרב ישראלי, די להודיע לגר רק "מקצת מן המצוות" מבלי שידע תוכנן?** מאחר והגר נהפך להיות חלק מעם ישראל שעמד בהר סיני והכריז "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע" – "הרי הוא חייב במצוות ככל אחד אחר", ולכן אין צורך לפרט בפניו את תוכן כל המצוות.

היחס הראוי לגרים

ג. תוספות – לא משכנעים אבל מקבלים את אותם הרוצים באמת

א. "רעה אחר רעה תבא למקבלי הגרים" (תוספות יבמות קט) – באיזה מקרה של קבלת גרים מדובר כאן? פרטו: בביאור 'התוספות' (פרשן התלמוד) מבואר שדברים קשים אלו מכוונים לאחד משני האנשים: א. לאלו שממשכנעים ומפתים את הגויים להתגייר. ב. או לאלו שמקבלים את הגרים מיד. עם זאת, מבואר שאם מדובר בגויים שבאמת רוצים ("מתאמצים") להתגייר – יש לנו לקבלם.

ב. חז"ל מונים מספר דוגמאות, על הנזק בדחיית הגר, ולעומת זאת, גם להפך, על הנזק הקיים בקבלתו מיד. מנו דוגמא אחת לכל אחד מן המקרים [=גרסה אחרת: "אבל אם הן מתאמצים להתגייר יש לנו לקבלם" (תוספות) – כתבו שלוש דוגמאות לכך] א. דוגמא לנזק שנגרם כשדוחים את הגוי שבא להתגייר: אברהם יצחק ויעקב - נענשו שלא קיבלו את תמנע שבאה להתגייר (ובגלל שדחו אותה מלהתגייר, היא הלכה ונישאה לבנו של עשו הרשע ויצא ממנה עמלק שציער את ישראל). ב. דוגמאות לדבר הטוב שנגרם כשקבלים את הגוי המתאמצים להתגייר: רחב, נעמה ורות המואבייה (יהושע בן נון נשא את רחב: שלמה נשא את נעמה: בועז נשא את רות), וכל הגרים שגייר בזמן המשנה הלל הזקן (למרות שהגר המניע שלו היה ממניעים של כבוד, והוא רצה להיות כהן גדול, למרות זאת הלל גייר אותם כי הוא היה בטוח שלמרות המניע הזר, "סופם להיות גרים גמורים, כמו שנעשה לבסוף").

ד. שו"ת הרמב"ם – יש לאהוב גרים שעזבו הכל על מנת להצטרף לעם ישראל

א. "מי שזו מעלתו, כסיל ייקרא! חלילה לך, לא כסיל קרא ה' שמך, אלא משכיל..." (שו"ת הרמב"ם), מדוע גר אינו כסיל אלא משכיל? [=גרסה אחרת: הרמב"ם מפליג בחשיבות מצוות אהבת הגר. כתבו את עיקרי דבריו בעניין]: הרמב"ם מפליג בחשיבות מצוות אהבת הגר, ומבהיר שעלינו להעריך את השינוי העצום שבחר הגר לעשות בחייו. הרמב"ם תשובה לגר שאדם מישראל העליב אותו על היותו גר וקרא לו כסיל. הרמב"ם מחזק את רוחו וכותב לו: א. כמו שהתורה ציוותה אותנו לאהוב את ה' ("ואהבת את ה' אלוקיך") כך היא ציוותה אותנו לאהוב את הגר ("ואהבתם את הגר"). ב. ה' אוהב את הגרים ("ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה"). ג. הרמב"ם מתאר בתשובתו את מסירות הנפש שנדרשת מכל גר שעוזב את עמו שידם נטויה וחזקה ונדבק בעם היהודי שנחשבת בעיני הגויים לעם שפל ("שהיא היום למתעב גוי עבד מושלים") והבין מעצמו שכל הדתות גנובות מדת ישראל, והכיר הכל ולמרות זאת רדף אחרי ה' ראוי להערכה רבה ולא לגנאי. "אדם שהניח אביו ומולדתו ומלכות עמו... והשליך העולם הזה מלבו ולא פנה אל רהבים ושטי כזב..." ולאור זאת תמה הרמב"ם: "מי שזו מעלתו - כסיל ייקרא? חלילה לך לא כסיל קרא ה' שמך, אלא משכיל ומבין ופקח והולך נכוחות, תלמידו של אברהם אבינו... ומי שברך את אברהם רבך הוא ייתן לך שכר כראוי בעולם הזה ולעולם הבא".

ב. מהי ההתייחסות לגוי הרוצה להתגייר? א. מדברי התוספות (מסכת יבמות) עולה ש: לא משכנעים להיכנס לעם ישראל, אבל מקבלים את הרוצים באמת ("אבל אם הן מתאמצים להתגייר יש לנו לקבלם"). ב. מדברי הרמב"ם (שו"ת הרמב"ם) עולה שיש לאהוב גרים שעזבו הכול על מנת להצטרף לעם ישראל: "דע שחובה שחייבתנו התורה על הגרים גדולה היא... על הגרים ציוונו באהבה רבה המסורה ללב "ואהבתם את הגר" (דברים י, ג)

ה. הרב שלמה גורן – משמעות האמירה: "קשים גרים לישראל כספחת".

א. "קשים גרים לישראל כספחת" – מה מקורו של ביטוי זה? בתלמוד הבבלי 3 אמירות חריפות נגד הגרים והמגיירים. המפורסמת שבהם מצוטטת 4 פעמים בתלמוד במסכתות שונות: "אמר רבי חלבו: קשים גרים לישראל כספחת (כנגע צרעת)". הקשר בין גרים לבין צרעת נלמד בתלמוד מהשורש ס.פ.ח שמופיע גם ביחס לגרים ("ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב" (ישעיהו) וגם ביחס לנגע הצרעת ("אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת... (ויקרא)...

ב. "קשים גרים לישראל כספחת" – יש המבארים זאת כנימוק שלילי כלפי הגרים 2) פירושים) ויש המבארים זאת כנימוק חיובי כלפיהם (4 פירושים). פרטו. [=גרסה אחרת: כתבו שני הסברים לדברים אלה: אחד שיש בו גנאי לגרים ואחד שיש בו שבח לגרים]

אמירה זו מופיעה כנימוק שלילי בביאורו של רש"י:

א. הגרים לא בקיאים במצוות - ועם ישראל לומד ממעשיהם.

ב. הגרים ממשיכים את מעשיהם הראשונים - ועם ישראל לומד מהם ונכשל.

עם זאת, יש שביארו זאת כנימוק חיובי:

א. צער: 24 פעם התורה הזהירה אותנו להזהר שלא להונות ולצער אותם. והרי שאי אפשר שלא יהיה מצב בו יהודי יצער גר לכן זה הקושי כספחת (תוספות).

ב. גלות: בגלל הגרים ישראל בגלות (חז"ל אומרים: שעם ישראל, בניגוד לכל אומות העולם, מפוזרים בכל הארצות, כדי שיתווספו עליהם גרים). (תוספות).

ג. מצוות (הקפדה): מאחר שהגרים מדקדקים במצוות, זה מעצים את המציאות של עם ישראל שלא מקפיד כמוהם בכל מצווה ומצווה (ולכן הם קשים לישראל כספחת) [כך ביאר רבי אברהם הגר. הוא מביא ראיה לכך מהאשה הצרפתית שאמרה: "מה לי ולך איש האלוקים, באת אלי להזכיר עוונתי?", שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם את חטאיה]

ד. שכינה: "שנטמעו בישראל - ואין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחסת." (פירוש הר"י)

על טעמים החיוביים אלו מעיר הרב גורן: "שלושת הטעמים הראשונים בוודאי הם לשבחם של הגרים, וגם הטעם הרביעי (=שכינה) אינו מהווה פגם, אלא בגלל שאינם

מיוחסים גורמים לשכינה שלא תשרה" (הרב שלמה גורן).

גר שלא שומר מצוות

ו. הרב שלמה זלמן אוירבך – המגייר את מי שאינו מתכנן לקיים מצוות עובר על "ולפני עיוור לא תתן מכשול".

על איזה איסור מהתורה עובר מי שמגייר גר שאינו מתכנן לקיים מצוות? הבסיס הגרות הוא קבלת עול מצוות. מי שמקבל גרים בידוע שלא יקיימו מצוות, עובר על איסור של "לפני עיוור לא תתן מכשול", שהרי עד היום אם היה נשאר גוי לא היה בכך שום עבירה, אך כעת כשהוא עובר תהליך גיור וממשיך בדרך זו, הרי שזה נגד רצון ה' וכל דבר שהוא נגד רצון ה' נקרא "מכשול" – "לכן כל המגיירים והמסייעים לכך, הוי ליה כגדול המחטיאו, ועובר באיסור של 'לפני עוור לא תתן מכשול'".

ז. הרב חיים דוד הלוי – שלושה סוגי גרים: א. לשם שמים ב. לשם אישות ג. בשל חיי היצירה במדינת ישראל

מהם סוגי הגרים הבאים להתגייר (עפ"י הרב חיים דוד הלוי)?

א. "הקמת מדינת ישראל יצרה משבר עמוק ביסודות האמונה הנוצרית..." (הרב חיים דוד הלוי) – מהו המשבר המתואר וכיצד הוא קשור לתהליך הגיור?

• המתגייר לשם שמים - מצווה ממש לגייר: גרי צדק, המגיעים ליהדות מתוך הבנה שכל הספרים של הדת שלהם הוא "סילוף מוחלט". האמונה עליה חונכו מתערערת. בנוסף - הקמת מדינת ישראל יצרה משבר עמוק ביסודות האמונה הנוצרית שגרסה במשך מאות שנים שהעם היהודי גלה מארצו ונרדף על ידי הא-ל בגלל שלא קיבל את האמונה הנוצרית. כל זה קרס מול עיני הנוצרים שראו שעם ישראל שב לארצו ובנה לו מדינה והמשיח טרם הגיע (בניגוד לאמונה הנוצרית).

ב. "לגבי סוג זה... כבר נהגו עתה כל בתי הדין בארץ ישראל לגייר מקרים כאלה. אך בחוץ לארץ נהגו בתי דין חשובים... להימנע מגיור" (הרב חיים דוד הלוי) – אילו מתגיירים מתוארים כאן ומה הסיבה להבדל הגישות ומתי ניתן למצא "פתח של היתר לגיור כזה"?

[גרסה אחרת: "אם יש כוונה לשם תועלת – יחד עם מחשבה לשם שמים – מקבלים" (הרב חיים דוד הלוי). מה ביאור הדברים? על איזה סוג גיור מדובר כאן ומה הטעם לכך?]
[גרסה אחרת: "הקושי בגיור בימינו אינו נובע מן הגויים אלא מן היהודים" (הרב חיים דוד הלוי) מה ביאור הדברים? על איזה סוג גיור מדובר כאן? מה הטעם לכך? כיצד קשורים הדברים לביטוי: "הכל לפי ראות עיני הדיין"?]
[גרסה אחרת: לדעת הרב חיים דוד הלוי, יש היתר לגייר אנשים שחפצים לגייר אנשים שחפצים להתגייר לשם אישות. כתבו את התנאי שהוא קבע להיתר זה, והסבירו מדוע תנאי זה הכרחי?]

- **המתגייר לשם אישות** (כתוצאה מנישואי תערובת עקב השואה או להבדיל בארצות הרווחה): כל בתי הדין בישראל נהגו לגייר מקרים כאלה, אך בחו"ל נהגו בתי הדין להימנע מגיורים כאלה. הטעמים לכך: א. הגר נשאר עם בני אמונתו (הגויים). ב. כל הגיור הוא רק לשם נישואין (אישות). ג. אין קבלת מצוות לאחר הגיור. ד. זו פרצה לנישואי תערובת. וההוכחה: שקהילות שהקפידו על כך שמרו על טהרתן.

לדעת הרב הלוי: "אפשר למצא פתח של היתר לגיור כזה", בתנאי שהצד שיהודי הוא דתי (כלומר שבן/בת הזוג של המתגייר/ת הוא דתי/ה). הכלל הוא: "אם יש כוונה לשם תועלת - יחד עם מחשבה לשם שמים" - מקבלים". הסיבה - "כי יש תקווה שהמתגייר ישוב (למרות שזה לשם אישות) וייהפך ליהודי שלם.

הרב אומר כאן אמירה נחרצת: "הקושי בגיור בימינו אינו נובע מן הגויים אלא מן היהודים" והרב מסביר את דבריו: שכשכל עם ישראל היה שומר מצוות, היה קל יותר לקבל את הגרים, אבל כיום "כשיוצא הגר מבית הדין אל הרחוב היהודי, התקווה שיהפך ליהודי שלם היא קלושה ביותר"... קושי זה מזכיר הרב בשני הקשרים: בא. גיור לשם אישות, ב. ובגיור מתוך רצון להיות חלק ממדינת ישראל, להלן.

ג. **"מרחוק מדינת ישראל היא כוכב אור לכל מי שענייני לו"** (הרב חיים דוד הלוי) – **כיצד אמירה זו קשורה לדילמת הגיור?** [=גרסה אחרת: "ישנו סוג גיור חדש בימינו... הסוג שמנינו, נחלק לשניים..."] (הרב חיים דוד הלוי) – **מהו סוג הגיור המדובר? לאיזה חלקים הוא נחלק? מהי הראיה מרות המואבייה?]**

- **המתגייר מתוך רצון להיות חלק ממדינת ישראל:** ישנו סוג גיור חדש בימינו. הרב מתאר שישנם צעירים וצעירות החיים בחו"ל חיים ריקניים, וכשהם מתבוננים על מדינת ישראל ("מרחוק מדינת ישראל היא כוכב אור לכל מי שענייני לו"), כעל חיים של תוכן, יצירה ובניין מלאי טעם, הם באים לישראל ולא אל התורה - אותה הם לא מכירים. גם כאן שב הרב ומציין שאילו היינו חיים בארץ חיי תורה ומצוות, היה קל לגייר אותם ("לפי ראות עיני הדיין"), "אבל כאשר כל הבאים עתה אלינו, מתוך המניעים שלהם, נתקלים בחברה חילונית שאינה שומרת מצוות, מה התקווה שעוד ישובו להיות גרי צדק לשם שמים? אדרבה, "לפי ראות עיני הדיין", כיום, נראה להיפך, שאין כל שום תקווה".

סוג המתגיירים הזה, נחלק לשניים:

א. "כן - למדינה, לא - לתורה...": כאלה שטוענים שאין להם עניין בתורה ובמצוות וכל רצונם רק להיות חלק ממדינת ישראל - אלה אסור לקבל את הגיור שלהם.

ב. "כן למדינה, ואין התנגדות לתורה...": ויש שאין להם התנגדות לקיים מצוות, למרות שעיקר כוונתם להתחבר למדינה ולא לתורה ("לא לשם שמים"). אותם ניתן לקבל. הראיה היא מרות המואבייה. "רות תוכיח, מתוך רצונה ליעמך" נסתפחה ל"אלוקיך", למרות שמתחילה באה מאהבת חמותה".

ד. "כיון שנקבע בהלכה ש"הכל לפי ראות עיני הדיין", יש כאן שני שיקולים..." (הרב חיים דוד הלוי) מהם השיקולים המדוברים כאן? בקצרה הדילמה העומדת על הפרק היא: גויים או גרים במדינת ישראל. ישנם שני שיקולים: א. שיקול ציבורי - כללי: הרב הלוי כותב בעונו: "לעניות דעתי נראה כהצעה בלבד" שכיוון שלמרבית הצער אם לא יגיירו אותם, הם ייטמעו לאט בתוך עם ישראל בהיותם עדיין גויים, לאור זה יש לשקול שקבלתם עדיפה מדחייתם". דבר זה על הרבנות הראשית להחליט. מאחר שלעיתים דחיית הגרים תגביר בארץ את ההתבוללות. ב. שיקול פרטי: חובה לבדוק כל מקרה לגופו ולהשתכנע כי אכן יש בכוונת המתגייר להתגייר לשם שמים. ואם אכן כך צריך לדאוג למקומות לימוד מתאימים (אולפני גיור), לארח אותם ביישובים דתיים וכו', "כדי שתהיה קבלתם בשעה שיש נטייה בלבם להסתפח גם לתורת ה' ולא לעם ישראל בלבד".

הרב שלמה דייכובסקי – "ביטול גיור למפרע" – האם ניתן לבטל גיור של גר כשמסתבר שהוא לא שמר תורה ומצוות?

א. גר שבשעת הגיור אמר שהוא מקבל עליו תורה ומצוות, אך לאחר מכן לא שמר את המצוות, יש הפוסקים כי הגיור בטל, ויש הפוסקים כי הגיור תקף. כתבו את נימוקי הפוסקים לכאן ולכאן ומהי ההוכחה מתוך דברי התלמוד: "המקדש אשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור, מקודשת" (בבלי קידושין)? [=גרסה אחרת: האם ניתן לבטל גיור של גר כשמסתבר שהוא לא שמר תורה ומצוות?] [=גרסה אחרת: "טוען כבוד עמיתי המצדד בביטול הגיור... אינני מסכים לטענה זו משתי בחינות..."] (הרב שלמה דייכובסקי) – מהי טענתו של המצדד בביטול הגיור, ומהן שתי הבחינות של המתנגד לכך? [=גרסה אחרת: האם ניתן לבטל גיור של גר, כשמסתבר שהוא לא שמר תורה ומצוות?]

המקרה שהגיע לבית הדין, היה מקרה של גיור אשה וילדיה שנערך לפני כ-30 שנה, ובית הדין האזורי שם פסק לבטל את הגיור.

• דעתו של הדיין הרב אברהם שרמן - יש לבטל את הגיור. מהטעם הבא: "אין להוציא את הרגע המסוים של הגיור. מן הרגע העובדתי של חיים ללא תורה ומצוות, לפני ואחרי הגיור". כלומר שאנו מתייחסים לא רק לרגע עצמו בו עמד המתגייר בפני בית הדין אלא לכל התהליך כולו. ומאחר שאנו רואים שלאחר הצהרתו הוא אינו שומר מצוות בפועל, ממילא, בטל הגיור למפרע.

• עם זאת, דעתו של הדיין הרב שלמה דייכובסקי - שלא ניתן לבטל גיור למפרע. הגר קיבל על עצמו עול תורה ומצוות, והוא הצטרף לגמרי לעם ישראל, ולא ניתן להחזיר את הגלגל לאחור. "אין מקום לפסול את הגיור בדיעבד ואין להוציא את האם וילדיה מכלל ישראל". והוא מביא לכך מספר ראיות:

א. הרב מצטט מספר מקורות (דעת השולחן ערוך, ודעת הרמב"ם) שקבלת מצוות חיונית לתהליך הגירות. הרב מצטט את דברי הרמב"ם: "כל הגויים כולם כשיתגיירו ויקבלו עליהן כל המצוות שבתורה, והעבדים כששתחררו, הרי הן כישראל לכל דבר". על דברי הרמב"ם האלו קובע הרב דייכובסקי: ש"הוא (=ה) ראייה ניצחת שאין עליה תשובה".

ב. הרב מצטט את דעת השולחן ערוך: "הואיל ומל וטבל יצא מכלל הגויים וחוששים לו עד תתברר צדקותו". קבלת מצוות, היא העיקר ומעכבת ולכן ממתניים לראות שאכן הוא מקפיד על שמירת

מצוות גם לאחר תהליך גיורו. עם זאת מעיר הרב דייכובסקי, שאף על פי כן ניתן ללמוד מנשות שמשון ושלמה, שלמרות שלא שמרו תורה ומצוות לאחר גיורן, אין גיורן בטל. וטעם הדבר כותב הרב דייכובסקי: "כל שאין לנו ידיעה הלכתית ברורה שברגע הגיור לא היתה קבלת מצוות, לא ניתן לפסול את הגיור למפרע, למרות ש"הוכיח סופן על תחילתן"

ג. לטענת הרב שרמון, שצידד בביטול הגיור, מתנגד הרב דייכובסקי משתי בחינות - "אינני מסכים לטענה זו משתי בחינות עובדתית והלכתית" א. עובדתית - אין לנו שום עדות ביחס לאשה זו, שאכן מיד לאחר הגיור, היא אכן הפסיקה לקיים תורה ומצוות. ב. הלכתית - ההלכה אינה כפופה למערכת העובדות הנראות לנו. הרב מביא ראיה חשובה לדבר: כתוב בתלמוד במסכת קידושין: (אדם רשע) המקדש אשה (ואומר שהנישואין יחולו) על מנת (בתנאי) שאני צדיק, אפילו שמדובר, כאמור, באדם רשע, נפסק להלכה שהאשה מקודשת. הסיבה לכך מסביר התלמוד: "שמא הרהר תשובה בלבו". לאור זאת כותב הרב דייכובסקי: למרות שמדובר באדם רשע מרושע לפני הקידושין ואחריהם, אנו מתייחסים לרגע המדויק "בו ענד טבעת לאצבע הכלה" וטוענים שבדיוק ברגע זה, הוא (שהיה רשע) - הרהר הרהורי תשובה בלבו, וזה מה שעושה אותו לצדיק באותו רגע. ממקור זה, לומד הרב דייכובסקי גם לעניינינו: "גם בתיק גיור זה, ניתן מבחינה הלכתית לנתק את הרגע המסויים של הגיור ולהניח שבאותו רגע היתה צדקה, שהרי קבלה בפיה שמירת תורה ומצוות, גם אם לפני ואחרי לא שמרה מצוות".

ב. הרב דייכובסקי מצטט שני פוסקים, הסבורים כי גם אם הגר מקבל עליו בפה עול תורה ומצוות, אך בליבו אינו מתכוון לקיים תורה ומצוות – הגיור תקף. כתבו נימוק אחד לפסיקה.

הרב דייכובסקי ציטט שני מקורות נוספים וחשובים המחזקים את גישתו (לא לבטל גיור של מי שהתברר שאינו שומר מצוות):

א. הרב קוק (דעת כהן): כל זמן שהיתה קבלה בלב - אין לנו עסק עם דברים שבלב כי דברים שבלב אינם דברים: "כל זמן שהיתה הקבלה בפה כראוי, יש לומר שאין לנו עניין עם הדברים שבלב שאינם דברים כלל, ואפילו אם יבא אליהו (הנביא) ויגיד לנו שהיה בלבבו אחרת מאשר בפיו, אין לנו עסק כלל עם דברים שבלב (הרב קוק מביא ראיה שגם אצל אבותינו לבם פנה לעבודה זרה ובכל זאת כיון שקבלו את הגיור בפה, הגיור נחשב).

ב. הרב חיים גרודז'נסקי (שו"ת אחיעזר): "מחדש חידוש גדול, הנוגע מאוד הלכה למעשה". יש הלכה האומרת שאם בא גוי להתגייר והוא מקבל עליו את כל המצוות חוץ ממצווה אחת - להלכה לא מקבלים אותו. מסביר הרב, שזה רק במצב בו האדם עושה תנאי (מתנה) שלא לקבל ושיהיה מותר לו מעשה כזה שהתורה אסרה לכתחילה. (כלומר שהוא עושה את זה דווקא כדי 'להכעיס'). במקרה כזה אנחנו לא מקבלים אותו מהטעם ש: "אין שויר ותנאי בגירות, ואין גירות לחצאין" אבל מי שמקבל עליו כל המצוות, רק בדעתו לעשות חטא 'לתיאבון' (=מכוח חולשה ויצר ולא ממקום של אידאולוגיה), זה לא נקרא חסרון בקבלת מצוות. כלומר, אם קבלת המצוות אינה שלמה לא בשל אי הסכמה עקרונית, אלא משום שהיצר שלו מתגבר עליו "לתיאבון" - "אין זה חסרון בקבלת המצוות".